

Wpływ stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu **COVID-19** na postępowanie cywilne

stan prawny na dzień 21.04.2020 r.

dr hab. Robert Kulski
profesor Uniwersytetu Łódzkiego, adwokat

| C.H.BECK

dr hab. Robert Kulski

profesor Uniwersytetu Łódzkiego, adwokat
robert@kulski.pl

Wpływ stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu **COVID-19** na postępowanie cywilne

Wprowadzenie

Od dnia 14 marca 2020 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej został ogłoszony **stan zagrożenia epidemicznego** w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 (zob. rozp. Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu zagrożenia epidemicznego (Dz. U. poz. 433). Następnie, po uprzednim odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego, od dnia 20 marca 2020 r. do odwołania ogłoszono na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej **stan epidemii** w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 (zob. rozp. Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz. U. poz. 491).

Z dniem 31 marca 2020 r. mocą **ustawy z dnia 31 marca 2020 r.** o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 568) została zmieniona ustawa z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych, Dz. U. poz. 374 ze zm., (dalej: ustawa anti-COVID). W następstwie tej zmiany w ustawie anti-COVID dodano m.in. przepisy art. 14a, art. 15 zzs, art. 15 zzt i art. 15 zzu, które mają znaczenie dla postępowania cywilnego. Przepisy te regulują m.in. takie kwestie jak wyznaczenie innego sądu równorzędnego do rozpoznawania spraw pilnych, pojęcie sprawy pilnej, znaczenie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 dla biegu terminów procesowych, wyłączenie posiedzeń jawnych i rozpraw, niewykonywanie tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego, a także wyłączenie niektórych środków zaskarżenia.

Kolejna zmiana ustawy anti-COVID została dokonana na podstawie **ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r.** o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, Dz. U. poz. 695, (dalej: ustawa z 16.04.2020 r.). Mocą ustawy z dnia 16.04.2020 r. zmieniono niektóre przepisy ustawy anti-COVID mające znaczenie dla postępowania cywilnego (zob. art. 73 ustawy z 16.04.2020 r.) i dodano nowe regulacje dotyczące tego postępowania (por. np. art. 91 i art. 92 ustawy z 16.04.2020 r.). Jak wynika z art. 118 *ab initio*, ustawa z 16.04.2020 r. weszła w życie zasadniczo z dniem 18 kwietnia 2020 r.

Wyznaczenie innego sądu równorzędnego do rozpoznawania spraw

Na podstawie przepisu art. 14a ustawy anti-COVID wyznaczenia innego sądu równorzędnego dokonuje się **zasadniczo w celu rozpoznawania przez ten sąd spraw pilnych** (por. art. 14a ust. 1-3). Regulacja ta ma uchronić sądy przed nierozpoznaniem spraw pilnych w przypadku **całkowitego zaprzestania czynności z powodu COVID-19**.

Wyznaczenie innego sądu równorzędnego z sądem, który całkowicie zaprzestał czynności, do rozpoznawania spraw pilnych w postępowaniu cywilnym może, stosownie do okoliczności, nastąpić:

- A** fakultatywnie z urzędu,
- B** obligatoryjnie na wniosek.

Ustawa anti-COVID zawiera **katalog spraw pilnych**. Do tego katalogu zalicza się również sprawy cywilne, które zostały wymienione w art. 14a ust. 4 pkt 9 - 18 ustawy anti-COVID, a mianowicie sprawy:

- o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką,
- o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1878 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1690),
- dotyczące umieszczenia lub przedłużenia pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich,
- dotyczące umieszczenia małoletniego cudzoziemca w placówce opiekuńczo-wychowawczej,
- z zakresu postępowania wykonawczego w sprawach, o których mowa w art. 14a ust. 4 pkt 8-12 ustawy anti-COVID,
- wniosków o ustanowienie kuratora w celu reprezentowania interesów małoletnich w postępowaniu przed sądem lub innym organem w sprawach pilnych,
- o których mowa w ustawie z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2019 r. poz. 2203 oraz z 2020 r. poz. 278),
- przesłuchania przez sąd osoby w trybie zabezpieczenia dowodu lub co do której zachodzi obawa, że nie będzie można jej przesłuchać na rozprawie,
- o rozpoznanie wniosku restrukturyzacyjnego w rozumieniu ustawy z dnia 15 maja 2015 r. - Prawo restrukturyzacyjne,
- w przedmiocie nakazania przez sąd opuszczenia mieszkania przez członka rodziny wspólnie zajmującego mieszkanie, który swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

W świetle wymienionych spraw należy stwierdzić, że do katalogu spraw pilnych, o których mowa w art. 14a ust. 4 ustawy anti-COVID zalicza się przede wszystkim **sprawy cywilne w znaczeniu formalnym**, a więc sprawy, których załatwienie odbywa się według przepisów kodeksu postępowania cywilnego (w szczególności przepisów k.p.c. o postępowaniu nieprocesowym) z mocy przepisów zawartych, w większości przypadków, w ustawach szczególnych.

Poza sprawami cywilnymi wyszczególnionymi w art. 14a ust. 4 pkt 9-18, ustawa anti-COVID nie przewiduje innych spraw cywilnych traktowanych jako sprawy pilne.

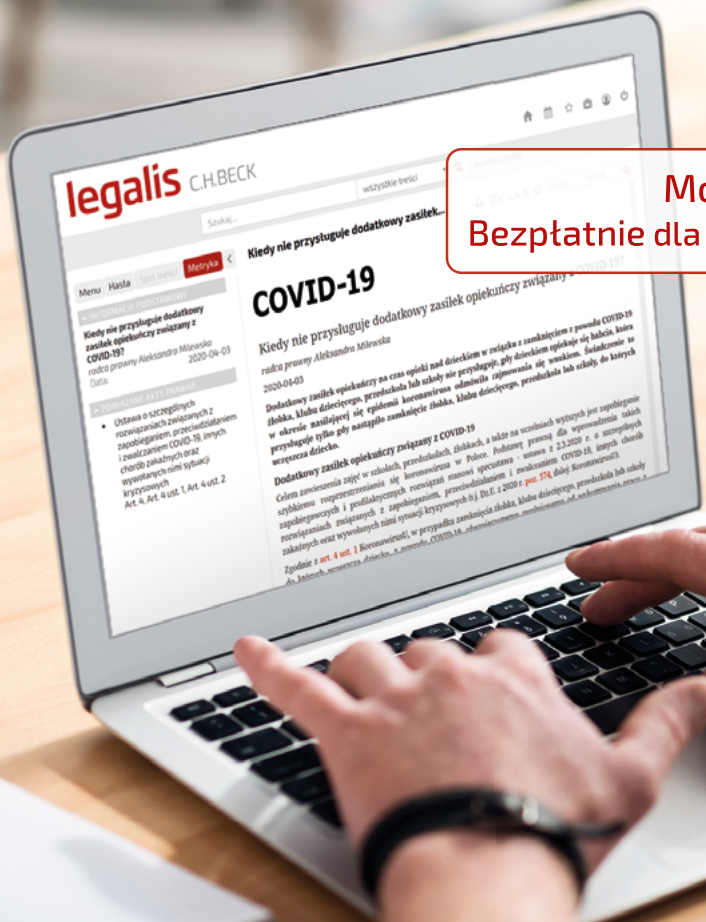
Wyznaczenie fakultatywne z urzędu następuje, jeżeli dojdzie do całkowitego zaprzestania czynności przez sąd powszechny z powodu COVID-19. Wówczas prezes sądu apelacyjnego może wyznaczyć inny sąd równorzędny, położony na obszarze tej samej apelacji, jako właściwy do rozpoznawania spraw pilnych należących do właściwości sądu, który zaprzestał czynności.

Jednocześnie należy zaznaczyć, że w świetle art. 14b ust. 1 ustawy anti-COVID prezes sądu apelacyjnego może delegować sędziego sądu rejonowego, sędziego sądu okręgowego lub sędziego sądu apelacyjnego, za jego zgodą, do pełnienia obowiązków sędziego w innym sądzie rejonowym, sądzie okręgowym lub sądzie apelacyjnym, na czas określony, do rozpoznawania spraw pilnych, o których mowa w art. 14a ust. 4 ustawy anti-COVID, jeżeli z powodu COVID-19 wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

Wyznaczenie obligatoryjne na wniosek następuje, jeżeli dojdzie do całkowitego zaprzestania czynności przez wszystkie sądy powszechne na obszarze apelacji z powodu COVID-19. Wówczas Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego na wniosek prezesa sądu apelacyjnego, na którego obszarze sądy zaprzestały czynności, wyznacza inny sąd równorzędny, położony w miarę możliwości na obszarze sąsiedniej apelacji, jako właściwy do rozpoznawania spraw pilnych należących do właściwości sądu, który zaprzestał czynności.

Między wyznaczeniem fakultatywnym z urzędu i wyznaczeniem obligatoryjnym na wniosek zachodzi ta istotna **różnica**, że pierwsze następuje w razie całkowitego zaprzestania czynności przez dany sąd, natomiast drugie - całkowitego zaprzestania czynności przez wszystkie sądy na obszarze danej apelacji. Ponadto właściwym do wyznaczenia fakultatywnego z urzędu jest prezes sądu apelacyjnego, podczas gdy wyznaczenia obligatoryjnego na wniosek dokonuje Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego.

W obu wypadkach do wyznaczenia innego sądu równorzędnego dochodzi w razie całkowitego zaprzestania czynności przez sąd (sądy), tzn. jeżeli sąd (sądy) nie może z powodu COVID-19 rozpoznawać spraw ani podejmować innych czynności niestanowiących rozpoznania sprawy. Innymi słowy chodzi o sytuację, w której sąd bądź sądy (a nie poszczególni sędziowie) **nie mogą sprawować wymiaru sprawiedliwości wskutek COVID-19**. Należy podkreślić, że przepis art. 14a ust. 1 i 2 ustawy anti-COVID może być stosowany w odniesieniu zarówno do sądu pierwszej instancji, jak i do sądu drugiej instancji.

Moduł COVID-19
Bezpłatnie dla nowych i obecnych Klientów

legalis C.H.BECK

Lider aktualnej informacji prawnej

Nowy Moduł **COVID-19** Wszystkie treści w jednym miejscu

- **Komentarze C.H.Beck** na bieżąco aktualizowane o wpływ regulacji COVID-19
- Aktualności legislacyjne, komunikaty ministerstw, treści monitorujące sytuację gospodarczą i prawną
- Praktyczne wyjaśnienia - związane odpowiedzi na pytania dotyczące najważniejszych zagadnień
- Niezbędne formularze i pisma, wzory zarządzeń, decyzji i uchwał

Szczegóły: legalis.pl/covid-19

Wyznaczenia innego sądu równorzędnego z sądem, który całkowicie zaprzestał czynności, dokonuje się na czas oznaczony wynikający z przewidywanego okresu zaprzestania czynności, mając na względzie zapewnienie prawa do sądu oraz warunki organizacyjne sądów.

Zarówno w pierwszym, jak i w drugim wypadku wyznaczenia innego sądu równorzędnego, prezes sądu dokonujący wyznaczenia sądu właściwego do rozpoznawania spraw pilnych należących do właściwości sądu, który zaprzestał czynności, **może wskazać także sprawy inne niż pilne** należące do właściwości tego sądu, do których rozpoznawania będzie właściwy sąd wyznaczony (art. 14a ust. 6 ustawy anti-COVID).

Sąd, który całkowicie zaprzestał czynności z powodu COVID-19, przekazuje akta spraw pilnych wszczętych i niezakończonych sądowi wyznaczonemu jako sąd właściwy. W świetle art. 14a ust. 8 ustawy anti-COVID sąd delegowany do rozpoznawania spraw pilnych pozostaje właściwy do zakończenia postępowania w danej instancji.

Zarządzenie prezesa sądu o rozpoznaniu sprawy cywilnej jako pilnej

Na podstawie przepisu art. 14a ust. 9 ustawy anti-COVID prezes właściwego sądu może zarządzić **rozpoznanie danej sprawy cywilnej jako pilnej** w razie spełnienia jednej z następujących przesłanek:

- a) jeżeli nierozpoznanie sprawy mogłoby spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt,
- b) jeśli nierozpoznanie sprawy mogłoby spowodować poważną szkodę dla interesu społecznego,
- c) ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną,
- d) jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości.

Prezes sądu może wydać zarządzenie o rozpoznaniu danej sprawy jako pilnej zarówno z urzędu, jak i na wniosek. Na zarządzenie prezesa sądu nie przysługuje zażalenie.

Zarządzenie prezesa właściwego sądu o rozpoznaniu danej sprawy cywilnej jako pilnej **nie zmienia właściwości sądu**, co oznacza, iż sprawa ta będzie rozpoznawana dalej w tym samym sądzie, chyba że dojdzie do wyznaczenia innego sądu w trybie art. 14a ust. 1 lub 2 ustawy anti-COVID. W następstwie zarządzenia preze-

sa sądu z art. 14a ust. 9 ustawy anti-COVID dopuszczalne będzie odbycie rozprawy lub przeprowadzenie posiedzenia jawnego w tej sprawie (por. art. 15zsz ust. 6 ustawy anti-COVID). Ponadto w sprawie rozpoznawanej jako pilna wyłączone jest wstrzymanie rozpoczęcia i zawieszenie biegu terminów procesowych (por. art. 15zsz ust. 2 ustawy anti-COVID).

Znaczenie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 dla biegu terminów w postępowaniu cywilnym

W świetle przepisu art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniu cywilnym nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu na ten okres. Przepis ten rozróżnia zatem **wstrzymanie rozpoczęcia biegu terminów procesowych i zawieszenie rozpoczętego biegu terminów procesowych**. Należy przy tym zauważyć, że użycie w art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID terminu „COVID” zamiast „COVID-19” (por. art. 2 ust. 1 ustawy anti-COVID) nie powinno wpływać na zróżnicowanie przyczyn ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii i w rezultacie na stosowanie tego przepisu. Termin „COVID” został przez niedopatrzenie zastosowany w przepisie art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID. Należy przyjąć, że powód ogłoszonego stanu, o którym mowa w tym przepisie, jest zbieżny z powodem stanu epidemii ogłoszonego na podstawie rozp. Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii.

Wprawdzie w przepisie art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID mowa jest o postępowaniach sądowych (pkt 1) i postępowaniach egzekucyjnych (pkt 2), znajdzie on jednak zastosowanie do biegu terminów procesowych właściwych dla wszystkich rodzajów postępowania cywilnego, w tym cywilnych postępowań pozasądowych (np. dla postępowania mediacyjnego).

Przepisu art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID nie stosuje się do terminów związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19 oraz wywołanych nimi sytuacjami kryzysowymi (art. 15zst ustawy anti-COVID). Nie można wykluczyć znaczenia tej regulacji dla biegu terminów w postępowaniu zabezpieczającym i wykonania postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, a także w sądowym postępowaniu egzekucyjnym. Dodatkowo, od dnia 18 kwietnia 2020 r., w związku z wejściem w życie art. 15zsz ust. 12 ustawy anti-COVID, przepisu art. 15zsz ust. 1 nie stosuje się do postępowania cywilnego dotyczącego infrastruktury telekomunikacyjnej, przez którą należy rozumieć – zgodnie z art. 2 pkt 8 ustawy

z dnia 16 lipca 2004 r. – Prawo telekomunikacyjne (tekst jedn. Dz. U. 2019, poz. 2460 ze zm.) - urządzenia telekomunikacyjne, oprócz telekomunikacyjnych urządzeń końcowych, oraz w szczególności linie, kanałizacje kablowe, słupy, wieże, maszty, kable, przewody oraz osprzęt, wykorzystywane do zapewnienia telekomunikacji.

Zastrzeżenia budzi użyty w przepisie art. 15zszs ust. 1 ustawy anti-COVID zwrot „terminy procesowe i sądowe”. Zestawienie tych terminów należy uznać za niefortunne. W postępowaniu cywilnym każdy bowiem termin sądowy jest terminem procesowym. **Terminy, o których stanowi ten przepis, dotyczą terminów w rozumieniu k.p.c., a zatem terminów w znaczeniu okresu oznaczonego w jednostkach miary czasu (w dniach, tygodniach, miesiącach, latach), jak i daty** (W. Broniewicz, A. Marciniak, I. Kunicki, Postępowanie cywilne w zarysie, Warszawa 2016, s. 115-116, J. Jagieła [w:] A. Marciniak (red.), Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I, Warszawa 2019, s. 963.). W rachubę wchodzi zatem terminy w znaczeniu:

1

okresu do dokonania czynności postępowania, tj. terminy do dokonania przez organ procesowy albo organ egzekucyjny danej czynności procesowej albo egzekucyjnej (w tym znaczeniu mowa jest o terminie w takich przepisach k.p.c. jak np. art. 329, 341, 458⁷ § 1 i 2, 767 § 5 k.p.c.) i terminy do dokonania czynności procesowej albo egzekucyjnej przez uczestników postępowania (np. art. 130, 196 § 1, 767 § 4, 795, 950), a także inne osoby (osobę trzecią – art. 248 § 1 k.p.c., świadka – art. 275 k.p.c., biegłego – art. 285 § 3 k.p.c.),

2

okresu, jaki musi, względnie może, upłynąć między zawiadomieniem o dacie czynności procesowej albo egzekucyjnej a tą datą (np. termin, jaki musi upłynąć między doręczeniem wezwania na posiedzenie sądowe a tym posiedzeniem - art. 148 § 2 k.p.c. i termin, jaki musi upłynąć między wezwaniem dłużnika przez komornika sądowego do zapłaty należności pod rygorem przystąpienia do opisu i oszacowania zajętej nieruchomości a tym przystąpieniem - art. 923 i 942 k.p.c.),

3

daty przyszłej czynności przeprowadzanej przez organ procesowy albo organ egzekucyjny z udziałem uczestników postępowania, np. data posiedzenia (art. 150 pkt 2, art. 158 § 1 i art. 206 § 2 k.p.c.), data przeprowadzenia dowodu (art. 236 § 1 i art. 314 k.p.c.), termin oględzin (art. 294 i art. 297 k.p.c.), data licytacji (art. 867 § 2 i 952 k.p.c.). Szerzej na ten temat zob. W. Broniewicz, Terminy w postępowaniu cywilnym, NP 1971, nr 9, s. 1318-1321.

Za terminy procesowe, o których stanowi przepis art. 15zszs ust. 1 ustawy anti-COVID **nie mogą być uważane** okresy oznaczone nie w jednostkach miary czasu, ale w inny sposób, w szczególności przez posłużenie się

pojęciem „niezwłoczności” (jak np. w art. 84 § 2, 183³ § 2, 371 i 395 k.p.c.) czy też poprzez wskazanie określonych zdarzeń procesowych (np. okres do wdania się przez pozwanego w spór co do istoty sprawy – por. art. 25 § 2 k.p.c., albo okres do rozpoczęcia rozprawy albo do wydania wyroku, w ciągu którego powód może cofnąć pozew – por. art. 203 § 1 k.p.c.). Wymienione okresy nie są bowiem terminami procesowymi w rozumieniu przepisów k.p.c. Nie są nimi również dni zdarzeń procesowych, które już nastąpiły, a są określone przy pomocy słowa „chwila”, „czas” (zob. np. art. 445 § 2, 883 § 1, 925 § 1 i 2 k.p.c.), por. także W. Broniewicz, Terminy..., s. 1322. Ponadto charakteru terminów procesowych nie mają terminy do odbioru awizowanej przesyłki, o których mowa w art. 139 k.p.c. lub art. 3a ustawy o komornikach sądowych, gdyż są to terminy do dokonania czynności technicznej. Należy zatem stwierdzić, że w wymienionych wypadkach, w których nie mamy do czynienia z terminem procesowym w rozumieniu przepisów k.p.c., nie mają zastosowania rozwiązania co do biegu terminów z art. 15zszs ust. 1 ustawy anti-COVID.

Przepis art. 15zszs ust. 1 ustawy anti-COVID dotyczy **wszystkich rodzajów terminów procesowych**. Terminy te ze względu na ich źródła są terminami ustawowymi albo sądowymi, w jednym zaś wypadku – terminem umownym (zob. art. 178 k.p.c.). Należy przy tym odnotować, że bieg terminu ustawowego rozpoczyna się z chwilą wskazaną w ustawie, natomiast bieg terminu sądowego – od dnia ogłoszenia postanowienia albo zarządzenia wyznaczającego termin, a gdy takie postanowienie albo zarządzenie jest doręczane – od jego doręczenia (art. 164 k.p.c.). Kodeks postępowania cywilnego do obliczania terminów procesowych odsyła w art. 165 § 1 k.p.c. do przepisów prawa cywilnego (tj. do art. 111, 112 i 115 k.c.), statuując zasadę dążenia do jednolitości i spójności prawa postępowania cywilnego oraz prawa cywilnego materialnego.

Terminy dla uczestników postępowania zarówno ustawowe, jak i sądowe, mają zasadniczo charakter terminów prekluzyjnych (por. J. Jagieła [w:] A. Marciniak (red.), Kodeks postępowania cywilnego..., s. 966). Czynność procesowa podjęta przez uczestnika po upływie przewidzianego dla niej terminu jest więc zasadniczo

SZKOLENIA online

**Zdobywaj wiedzę
bez wychodzenia z domu!**

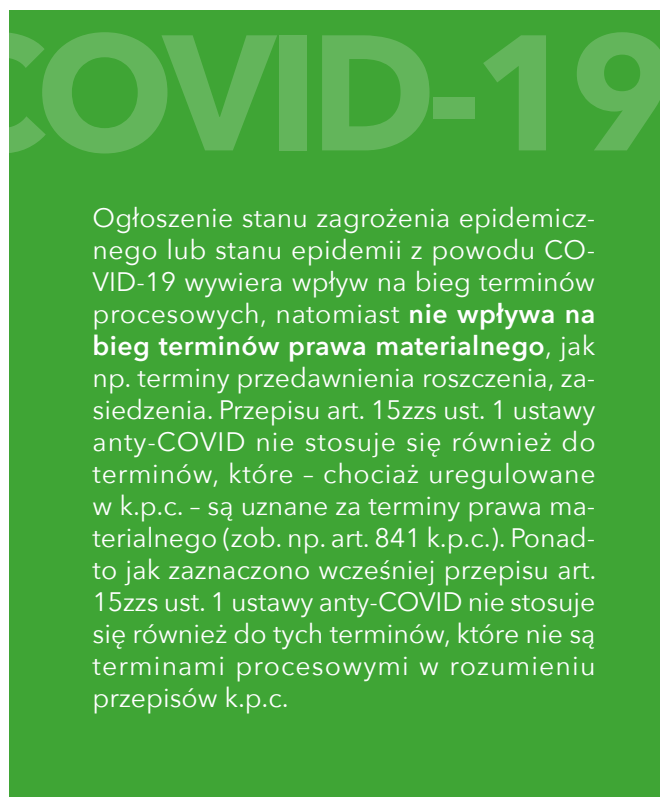
- Doświadczeni prelegenci
- Najwyższy poziom merytoryczny
- Bogaty zakres tematyczny webinarów
- Możliwość zadawania pytań podczas szkolenia
- Oszczędność czasu i wygoda
- Prezentacja prelegenta dostępna po szkoleniu

Więcej szczegółów i zapisy:

szkoleniaonline.beck.pl

bezskuteczna (art. 167 k.p.c.). W tym kontekście regulacja z przepisu art. 15zsz ustawy anti-COVID poświęcona wstrzymaniu rozpoczęcia i zawieszeniu biegu terminów procesowych w przypadku stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 ma fundamentalne znaczenie dla uczestników postępowania i praktyki sądowej.

W świetle przepisu art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID **ogłoszenie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii z powodu COVID-19 powoduje**, że bieg terminów procesowych w postępowaniu cywilnym nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu, co oznacza, że **żadne terminy procesowe nie bieżą**. Od zasady z art. 15zsz ust. 1 przewidziano jednak **wyjątki** (zob. art. 15zsz ust. 2 i 3 ustawy anti-COVID). I tak ogłoszenie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii z powodu COVID-19 nie ma wpływu na bieg terminów w sprawach wymienionych w art. 14a ust. 4 ustawy anti-COVID ani w sprawie, którą na mocy zarządzenia prezesa sądu rozpoznaje się jako sprawę pilną (art. 14a ust. 9 ustawy anti-COVID), ani w postępowaniu odwoławczym przed Krajową Izbą Odwoławczą, do którego stosuje się odpowiednio przepisy k.p.c. o sądzie polubownym (arbitrażowym). W tych sprawach terminy procesowe bieżą dalej mimo stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19.

Ogłoszenie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii z powodu COVID-19 wywiera wpływ na bieg terminów procesowych, natomiast **nie wpływa na bieg terminów prawa materialnego**, jak np. terminy przedawnienia roszczenia, zasiedzenia. Przepisu art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID nie stosuje się również do terminów, które – chociaż uregulowane w k.p.c. – są uznane za terminy prawa materialnego (zob. np. art. 841 k.p.c.). Ponadto jak zaznaczono wcześniej przepisu art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID nie stosuje się również do tych terminów, które nie są terminami procesowymi w rozumieniu przepisów k.p.c.

Przepis art. 15zsz ustawy anti-COVID ma zastosowanie zarówno **do spraw, jak i stanów, które są w toku w chwili wejścia tego przepisu w życie** (*facta pandentia*). W ustawie z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy an-

ty-COVID nie zdecydowano się na obowiązywanie przepisu art. 15zsz ze wsteczną mocą obowiązywania. Sprawy lub stany będące więc w toku w dniu 31 marca 2020 r., od tej chwili podlegają nowej regulacji z art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID. Rozwiązanie to opiera się na ogólnej regule natychmiastowego (bezpośredniego) działania nowego prawa. Reguła ta w dziedzinie prawa regulującego przebieg postępowań cywilnych jest określana mianem reguły aktualizacji (M. Walasik, Regulacje intertemporalne w nowych ustawach komorniczych [w:] A. Marciniak (red.), Analiza i ocena ustawy o komornikach sądowych oraz ustawy o kosztach komorniczych, Sopot 2018, s. 25 -27 i cyt. tam lit.). W rezultacie, **w sprawach wszczętych i niezakończonych przed dniem 31 marca 2020 r., terminy procesowe, których bieg rozpoczął się przed tą datą, od dnia 31 marca 2020 r. ulegają zawieszeniu, a zatem nie bieżą dalej**. Skoro bieg terminów procesowych ulega zawieszeniu, terminy te zaczynają biec dalej (w dalszym ciągu) dopiero z chwilą odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19. **Z kolei bieg terminów procesowych, który miałby rozpocząć się począwszy od dnia 31 marca 2020 r., nie rozpocznie się**. W tym wypadku bieg terminów rozpoczyna się od momentu odwołania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19. Takie skutki wstrzymania rozpoczęcia i zawieszenia biegu terminów procesowych odpowiadają skutkom przyjętym w cywilistyce na tle art. 121 k.c. (por. M. Mataczyński i M. Saczywko [w:] M. Gutowski (red.), Kodeks cywilny. Komentarz t. I, Warszawa 2018, s. 1069).

Wypada również zaznaczyć, że zaraz po odwołaniu stanu epidemii może zostać ogłoszony z powodu COVID-19 ponownie stan zagrożenia epidemicznego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej bądź jej części. Wówczas bieg terminów procesowych zacznie biec dalej bądź rozpocznie się dopiero po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego. Dla rozpoczęcia bądź kontynuowania biegu terminów procesowych w postępowaniu cywilnym decydujące znaczenie będzie mieć odwołanie stanu epidemii i nieogłaszanie z powodu COVID-19 stanu zagrożenia epidemicznego (ewentualnie odwołanie tego stanu po ponownym jego ogłoszeniu).

Należy podkreślić, że w okresie od dnia 14 marca 2020 r. (tj. od momentu ogłoszenia stanu zagrożenia epidemicznego z powodu COVID-19) do dnia 30 marca 2020 r. (tj. dnia poprzedzającego wejście w życie zmiany ustawy anti-COVID) wpływ na bieg terminów procesowych w postępowaniu cywilnym mogło mieć jedynie **zawieszenie postępowania**, o ile doszło do niego w tym okresie. Co do terminów, które upłynęły w tym okresie nie można wykluczyć ich **przywrócenia** (por. 168 i nast. k.p.c.). W wypadku zawieszenia postępowania bieg terminów procesowych zasadniczo ulega przerwaniu, co oznacza, iż po podjęciu postępowania terminy te bieżą od początku, niezależnie od tego, jaka część terminu upłynęła przed zawieszeniem postępowania, przy czym terminy sądowe należy w miarę potrzeby wyznaczyć na nowo (por.

art. 179 § 2 k.p.c.). Jeżeli więc w dniu 30 marca 2020 r. lub wcześniej doszło do zawieszenia postępowania, do chwili podjęcia postępowania nie stosuje się przepisu art. 15zsz ustawy anti-COVID. Zastosowanie tego przepisu będzie aktualne jedynie wówczas, gdy postępowanie zostanie podjęte w okresie stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu COVID-19. **Przerwanie biegu terminów procesowych w razie zawieszenia postępowania należy odróżnić od zawieszenia biegu terminów procesowych w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19** (por. także art. 121 k.c., art. 123 i 124 k.c.).

W tym miejscu wypada odnotować, że o **przerwaniu biegu terminu mowa jest w ustawie anti-COVID** w odniesieniu do trzydziestodniowego terminu do złożenia w sądzie wniosku o ogłoszenie upadłości. Według przepisu art. 15zsz ust. 1 zd. 1 i 2 ustawy anti-COVID jeżeli podstawa do ogłoszenia upadłości dłużnika powstała w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, a stan niewypłacalności powstał z powodu COVID-19, bieg terminu do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości, o którym stanowi art. 21 ustawy - Prawo upadłościowe nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega przerwaniu. Po tym okresie termin ten biegnie na nowo. Zaznaczmy, że przepis art. 15zsz ustawy anti-COVID wszedł w życie z mocą wsteczną od dnia 13 kwietnia 2020 r. (por. art. 118 pkt 4 ustawy z 16.04.2020 r.).

Dopuszczalność dokonywania czynności postępowania

Zarówno wstrzymanie rozpoczęcia biegu terminów procesowych, jak i zawieszenie biegu tych terminów na mocy art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID **nie wyłącza możliwości dokonywania czynności postępowania w okresie stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu COVID-19**. Jednocześnie według art. 15zsz ust. 7 ustawy anti-COVID czynności dokonane w postępowaniu cywilnym w tym okresie są skuteczne. Przykładowo więc wniesienie pozwu lub złożenie wniosku o wszczęcie egzekucji w okresie stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu COVID-19 (przy zachowaniu warunków formalnych) jest skuteczne. Możliwość skutecznego dokonywania czynności postępowania w tym okresie **doznaje jednak ograniczeń**, a to wynikających z ustawy bądź ze względu na wymagania czasowe niektórych czynności postępowania.

Po pierwsze, ograniczenia, o których mowa, wynikają z mocy art. 15zsz ust. 6 ustawy anti-COVID i sprowadzają się do wyłączenia posiedzeń jawnych i rozpraw, a także z art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID i do-

tyczą w zasadzie niewykonywania tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego.

Po drugie, ograniczenia w zakresie skuteczności odnoszą się do tych czynności, których dokonanie wiąże się z koniecznością zachowania przewidzianych terminów procesowych (ustawowych bądź sądowych). Na podstawie art. 15zsz ust. 1 ustawy anti-COVID nastąpiło bowiem wstrzymanie rozpoczęcia biegu terminów procesowych i zawieszenie rozpoczętego biegu terminów procesowych. Jeśli czynność, dla której przewidziany jest termin procesowy, została dokonana w dniu 31 marca 2020 r. lub później, skuteczność jej dokonania jest zawieszona w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19. Czynność ta stanie się skuteczna dopiero z chwilą odwołania tego stanu. Za zawieszeniem skuteczności dokonania czynności w analizowanym wypadku zdaje się dodatkowo przemawiać przepis art. 15zsz ust. 4 ustawy anti-COVID. Mając na uwadze brzmienie tego przepisu należy stwierdzić, że tylko te czynności postępowania, które zostały dokonane w trybie art. 15zsz ust. 4 ustawy anti-COVID, są skuteczne w analizowanym okresie.

Jeśli chodzi o **termin procesowy w znaczeniu daty czynności postępowania** należy przyjąć, że wyznaczenie daty tej czynności (np. daty posiedzenia bądź daty licytacji) traci skuteczność, jeśli data ta wypada w czasie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii z powodu COVID-19. Niezbędne jest wówczas dokonanie oznaczenia nowej daty czynności postępowania poprzez wskazanie dnia, godziny i ewentualnie minuty, przy czym o ile samo oznaczenie daty tej czynności może nastąpić w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, o tyle czynność musi być już w dacie przypadającej po odwołaniu tego stanu.

Powróćmy teraz do **unormowania z art. 15zsz ust. 4 ustawy anti-COVID**. W okresie od dnia 31 marca 2020 r. do dnia 17 kwietnia 2020 r., w świetle tego przepisu w brzmieniu obowiązującym do dnia 17 kwietnia 2020 r. (włącznie), sąd, a w postępowaniu egzekucyjnym – organ egzekucyjny, mógł zażądać, ażeby strona i uczestnik postępowania, w wyznaczonym przez sąd (organ egzekucyjny) terminie dokonali określonej w żądaniu czynności postępowania, jeżeli niepodjęcie tej czynności mogło spowodować niebezpieczeństwo dla życia lub zdrowia ludzi lub zwierząt, poważną szkodę dla interesu społecznego albo ze względu na grożącą niepowetowaną szkodę materialną.

Z dniem 18 kwietnia 2020 r., na podstawie ustawy z 16.04.2020 r., został zmieniony przepis art. 15zsz ust. 4 ustawy anti-COVID. Od dnia 18 kwietnia 2020 r., jak wynika z tego przepisu, w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 organ, sąd lub podmiot, prowadzący postępowanie może wyznaczyć stronie termin do dokonania czynności lub zarządzić bieg terminu określonego ustawą

z możliwością określenia go na czas dłuższy niż przewidziany ustawą, jeżeli wymaga tego interes publiczny lub ważny interes strony. Strona, uczestnik postępowania są obowiązani do dokonania czynności w wyznaczonym terminie, a w przypadku zarządzenia biegu terminu następują skutki, które ustawa wiąże z upływem terminu.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że **przepis art. 15zsz ust. 4 jest *lex specialis* w stosunku do art. 15 zsz ust. 1**. Jeśli zatem sąd bądź organ egzekucyjny zastosuje przepis art. 15zsz ust. 4 ustawy anty-COVID, termin sądowy (wyznaczony) lub termin ustawowy (określony ustawą), o którym mowa w tym przepisie będzie biegł w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii. Trzeba podkreślić, że w tym wypadku uchybienie terminowi do dokonania czynności postępowania spowoduje skutki, które ustawa wiąże z upływem terminu (art. 15zsz ust. 4 *in fine* ustawy anty-COVID).

W drugiej kolejności należy zaznaczyć, że redakcja przepisu art. 15zsz ust. 4 ustawy anty-COVID po zmianie budzi wątpliwości interpretacyjne. Generalnie rzecz ujmując, analizowany **przepis umożliwia stronom i uczestnikom postępowania skuteczne dokonanie** w okresie stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu COVID-19 czynności procesowej bądź czynności egzekucyjnej, niezależnie od tego czy jej dokonanie wiąże się z terminem sądowym, czy też terminem ustawowym. Taka możliwość dotyczy zarówno czynności, która miała zostać dokonana wcześniej, lecz z mocy art. 15zsz ust. 1 ustawy anty-COVID bieg terminu do jej dokonania został zawieszony bądź nie rozpoczął się, jak i „nowej” czynności, którą określi sąd (organ procesowy).

W odniesieniu do czynności postępowania związanej z terminem sądowym, sąd lub organ egzekucyjny może wyznaczyć stronie (uczestnikowi postępowania) termin do dokonania tej czynności, przy czym, jeśli termin był wyznaczony wcześniej, lecz bieg tego terminu z dniem 31 marca 2020 r. uległ zawieszeniu lub bieg terminu nie rozpoczął się, wyznaczenie terminu w trybie art. 15zsz ust. 4 ustawy anty-COVID następuje na nowo.

Nowością jest umożliwienie stronom bądź uczestnikom postępowania skutecznego dokonania czynności postępowania, dla której przewidziany jest termin ustawowy, poprzez wydanie postanowienia, mocą którego sąd (organ egzekucyjny) zarządza bieg terminu ustawowego do jej dokonania. W tym wypadku zarządzenie powoduje, że termin ustawowy do dokonania czynności postępowania będzie biegł w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, przy czym sąd lub organ egzekucyjny może zdecydować, że termin, co do którego zarządza bieg, będzie dłuższy niż określony w ustawie.

Zarówno wyznaczenie stronie terminu, jak i zarządzenie biegu terminu ustawowego do dokonania czynności postępowania wchodzi w rachubę tylko, jeśli wymaga tego interes publiczny lub ważny interes strony. Na

podstawie art. 15zsz ust. 5 ustawy anty-COVID sąd lub organ egzekucyjny wskazują interes, który stanowił przyczynę wyznaczenia terminu (sądowego) bądź zarządzenia biegu terminu (ustawowego) do dokonania czynności postępowania przez stronę (uczestnika postępowania).

■ **Wyłączenie posiedzeń jawnych i rozpraw**

Jak wynika z art. 15zsz ust. 6 ustawy anty-COVID w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID **nie przeprowadza się posiedzeń jawnych. W tym okresie nie odbywają się rozprawy.**

Jednakże w sprawach pilnych, o których mowa w art. 14a ust. 4 ustawy anty-COVID, a także w sprawie rozpoznawanej jako pilna (art. 14a ust. 9 ustawy anty-COVID), sąd może dokonywać czynności należących do jego kompetencji na posiedzeniu jawnym. Rozpoznanie tych spraw może nastąpić na rozprawie. W okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii z powodu COVID-19 nie ma ograniczeń co do przeprowadzania posiedzeń niejawnych. Zastrzeżenia może jednak budzić wyznaczenie posiedzenia niejawnego, które miałyby zostać przeprowadzone z udziałem osób wezwanych (por. art. 152 § 3 k.p.c.). Należy podkreślić, że począwszy od dnia 18 kwietnia 2020 r. na podstawie art. 91 ustawy z 16.04.2020 r. w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 usprawiedliwienie niestawiennictwa przed sądem z powodu choroby nie wymaga przedstawienia zaświadczenia lekarza sądowego.

■ **Niewykonywanie tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego**

Zgodnie z treścią art. 15zsz ust. 1 ustawy anty-COVID w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 **nie wykonuje się** tytułów wykonawczych nakazujących opróżnienie lokalu mieszkalnego. W świetle tego przepisu nic nie stoi na przeszkodzie, ażeby w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epide-

micznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 komornik przystąpił do egzekucji opróżnienia lokalu mieszkalnego poprzez wezwanie dłużnika do dobrowolnego wykonania tego obowiązku w wyznaczonym stosownie do okoliczności terminie (art. 1046 § 1 k.p.c.). Jeśli dłużnik dobrowolnie nie opróżni tego lokalu, komornik nie może jednak w okresie stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 dokonać czynności potrzebnych do wprowadzenia wierzyciela w posiadanie.

Od dnia 18 kwietnia 2020 r., wobec dodania w ustawie anty-COVID przepisu art. 15zsu ust. 2, niedopuszczalność podejmowania przez komornika czynności, o których mowa w art. 1046 § 4, 5¹, 9 i 10 k.p.c. nie dotyczy orzeczeń sądowych wydanych na podstawie art. 11a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W konsekwencji, od dnia 18 kwietnia 2020 r. orzeczenie sądu (niezależnie od daty jego wydania) zobowiązujące członka rodziny wspólnie zajmującego mieszkanie, który swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy w rodzinie czyni szczególnie uciążliwym wspólne zamieszkiwanie, do opuszczenia mieszkania, podlega wykonaniu w trybie art. 1046 k.p.c.

Wyłączenie niektórych środków zaskarżenia

Jak wynika z art. 15zsu ust. 11 ustawy anty-COVID zaprzestanie czynności przez sąd lub organ egzekucyjny w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii z powodu COVID-19 nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Opóźnienie w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii z powodu COVID-19 w dokonywaniu przez sąd lub organ egzekucyjny czynności postępowania nie może być skutecznie kwestionowane poprzez wniesienie np. tzw. skargi na przewlekłość postępowania czy też skargi na zaniechanie przez komornika dokonania czynności (art. 767 § 1 zd. 2 k.p.c.).

Rozpoznanie wniosku o udzielenie zabezpieczenia

Zgodnie z treścią przepisu art. 92 ustawy z 16.04.2020 r. w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 wniosek o udzielenie lub zmianę zabezpieczenia w sprawach rozpoznawanych według przepisów k.p.c. sąd rozpoznaje w składzie jednego sędziego. Wniosek podlega rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym, o ile na podstawie całokształtu okoliczności sprawy sąd nie uzna za konieczne rozpoznania wniosku na rozprawie. Nie

wyłącza to wydania postanowienia przez referendarza sądowego w sprawach, w których ustawa to dopuszcza.

W świetle przytoczonej regulacji w okresie od dnia 18 kwietnia 2020 r. do dnia odwołania stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu COVID-19 rozpoznanie wniosku o udzielenie zabezpieczenia lub wniosku w przedmiocie zmiany prawomocnego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia będzie następować **na posiedzeniu niejawnym**, natomiast rozprawa ma odbywać się tylko w przypadkach rzeczywistej potrzeby. Rozstrzygnięcie o tym czy wniosek zostanie rozpoznany na posiedzeniu jawnym, czy też niejawnym, pozostawione jest do uznania sądu. Wprawdzie wniosek w przedmiocie zmiany prawomocnego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia nie będzie podlegać rozpoznaniu na rozprawie, jednak sąd przed wydaniem postanowienia w tej kwestii, mimo ogłoszonego z powodu COVID-19 stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, musi wysłuchać uprawnionego (por. art. 742 § 2 k.p.c.). Dopuszczyć jednak wypada zajęcie stanowiska przez uprawnionego na piśmie. Ponieważ wnioski, o których mowa w art. 92 ustawy z 16.04.2020 r., na podstawie ustawy procesowej, podlegają rozpoznaniu w zasadzie na posiedzeniu niejawnym (por. art. 148 § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.), ustawa anty-COVID w analizowanym unormowaniu nie wprowadza w kwestii rodzaju posiedzenia sądowego w postępowaniu zabezpieczającym istotnej zmiany.

Przepis art. 92 ustawy z 16.04.2020 r. wyłącza stosowanie we wspomnianym okresie jedynie przepisów art. 753¹ § 2, 754 oraz 756¹ k.p.c. w części, która stanowi o rozpoznaniu wniosku o udzielenie zabezpieczenia obligatoryjnie na rozprawie.

Ponadto od dnia 18 kwietnia 2020 r. w okresie stanu epidemii lub stanu zagrożenia epidemicznego ogłoszonego z powodu COVID-19 wniosek o udzielenie zabezpieczenia lub wniosek w przedmiocie zmiany prawomocnego postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia rozpoznaje sąd w składzie jednego sędziego, przy czym dotyczy to również rozpoznania wniosków złożonych do sądu przed dniem 18 kwietnia 2020 r. W tym okresie **nie stosuje się więc przepisu art. 735 § 2 k.p.c.**, z którego wynika zasada, że postanowienie w przedmiocie zabezpieczenia sąd wydaje w takim składzie, w jakim podlega rozpoznaniu sprawa, w związku z którą zabezpieczenie jest udzielane. Zmiana regulacji składu sądu w postępowaniu zabezpieczającym dokonana na podstawie art. 92 ustawy z 16.04.2020 r. nie wyłącza możliwości wydania postanowienia w przedmiocie udzielenia zabezpieczenia przez referendarza sądowego w sprawach, o których stanowi przepis art. 735¹ k.p.c.

WPŁYW REGULACJI COVID-19

Wiarygodne źródło informacji

Zyskaj codzienne wsparcie
w niecodziennej sytuacji

Poznaj praktyczną stronę regulacji
prawnych w dobie koronawirusa.

RESTRUKTURYZACJA. UPADŁOŚĆ
UMOWY. ZOBOWIĄZANIA
OBSŁUGA SPÓŁEK I FIRM. DOKUMENTY
PRAWO PRACY. KADRY
PODATKI I KSIĘGOWOŚĆ